

Бернд Улбрих

Лейтенант Динкли

– Преместиха ви тук за наказание – каза Джеперсън.

Динкли наклони леко глава, колкото да не изпуска началника от погледа си. За наказателно преместване никога не беше ставало дума и той не виждаше защо трябва да се страхува.

– Усмивхате се? – Джеперсън поклати осъдително глава. – Бих одобрил мотивите за вашия – извинете ме – неподходящ жест само доколкото съм склонен да приема, че те произтичат от съзнанието и тук да се посветите с желание и преди всичко с дисциплина на работата си.

Динкли не си направи труд да схване какво всъщност искаше да му каже Джеперсън по заобиколен начин. Смяташе за съвсем излишно да показва съгласие или отказ. Беше спечелил битката за Ц-4 и му бе доста безразлично какво мисли или очаква Джеперсън.

– Надявах се, че тук ще се поправите. Но поведението ви по време на акцията при Ц-4 опровергава всяко едно от вашите твърдения.

– За да избегнем недоразумението – намеси се Динкли, – нямах намерение да твърдя каквото и да било.

– Така – проточи Джеперсън. – Нямахте намерение! – Той млъкна. Очевидно не беше дорасъл за такава наглост. Без да добави нищо, той вдъхна, по-скоро изохка, а бръчките на лицето му се събраха в гримаса на съжаление! Раменете му отново кљумнаха.

– Човече, вие наясно ли сте в какво положение се намирате?

„Вятър, помисли си Динкли. Вятър и нищо повече.“ Кимна.

– По нищо не личи – повиши тон Джеперсън. Той с усилие се владееше. Само в очите му проблясваха мълнии.

Динкли се изкушаваше да го извади от равновесие.

– Един въпрос бих искал да си изясня. Кой от моите хора ви е описал истинския ход на събитията при Ц-4? Или да кажем по-добре: кой е доносничил?

– Не ви разбирам – отвърна спокойно Джеперсън. – Нямате ли никакво благоприличие, никакъв морал? Смятахте значи да ме излъжете.

– Наречете го както искате – Динкли се усмихна безочливо. – Приемете, че съм искал да ви спестя един товар върху съвестта. Какво мислите между другото за поговорката, че историята не съди победителя?

– Историята! – С едно движение на ръката Джеперсън заличи думата. – Вместо да обременявате историята по този начин, поучете се по-добре от собствената си история. Давам ви този съвет като баща.

– Ако трябва да го приема, тогава отговорете на въпроса ми.

– Не мисля да се оставя да ме изнудвате.

– Разрешете ми да се усъмня в бащинските ви чувства.

– Млади момко, не се поддавайте на глупаво високомерие.

Динкли разбра, че е прекалил. Всъщност не разбра, а по-скоро почувства. В продължение на един миг в него се бореха противоречиви възгледи. Най-умно щеше да е да се извини. Джеперсън никога не се бе отнасял несправедливо с него. Дори го назначи на отговорен пост. Но действително във връзка с преместването му, официално никога не бе ставало въпрос за дисциплинарно наказание. Не е почтено сега Джеперсън да представя нещата в такава светлина. Следователно Динкли не му бе останал дължен за клеветата. Това е всичко. Резултат един на един. Защо да се извинява? Да отстъпва? Нито крачка. Джеперсън го оплиташе в мрежите си, както преди Олстейн. Нямаше още веднъж да се полъже по нечии бащински съвети.

– И така – подкани го той, – кой от моите хора е докладвал?

Джеперсън се усмихна накриво.

– Като ръководител на експедицията вие би трябвало по-добре да познавате екипа си.

– Това е коварен ход от ваша страна – каза Динкли. – Но както обичате, не мога да ви принудя. Впрочем не знам какво искате от мене. Измъкнахме навредим екипажа на Ц-4. Предотвратихме пълното унищожение на Ц-4. Историята...

– Историята, та историята – прекъсна го Джеперсън. – Съществуват предписания. Но очевидно не и за вас. Тези правила за поведение не си ги е измукал някой луд от пръстите. Те са за това, скъпи мой, за да улесняват бързите и разумни постъпки на индивида. Те представляват мисловна подкрепа, която увеличава шанса да оцелееш.

– Ако ги бяхме съблюдавали, сега щеше да има трима мъртъвци, както и тотална повреда на Ц-4.

– Вкъщи, лейтенант Динкли, когато си пиете кафето, може да правите каквото си искате. Но отидете ли сред хора, макар и само на улицата, вие сте длъжен да се подчинявате на определена дисциплина. Ако сте забравили, да ви напомня – намираме се в Космоса, отдалечени на много светлинни минути от Земята. Вашата история никак не ме интересува. Тук няма история, няма частна история, частен живот, частна смърт. Тук няма нищо, което да се отнася само и лично до вас. Бих искал да разберете това! – Джеперсън махна с ръка в знак на иронична безнадеждност. Отпусна се в едно кресло и покани Динкли също да седне.

– Нека да погледнем трезво на фактите. – Джеперсън се закани с пръст на невидимите противници. – В лунната база искаха да се отърват

от вас. Да ви обвини в нещо направо Олстейн не можеше. Но методите ви на работа не се харесваха, вие поставяхте сътрудниците и началниците си в несигурно положение. Е, да, успехите на групата ви – той присви равнодушно устни. – И други имат успехи за отбелязване, при това рецептата им е по-сполучлива от: „Пътят е нищо, целта – всичко.“

Динкли се отказа да се защитава. Знаеше от собствен опит, че човек с никакъв аргумент не може да обори предварително съставено мнение. Каква полза да възразява, че са го отстранили. Джеперсън щеше да му се изсмее. Завистник? Скъпи приятелю, архаичните епохи отдавна са отминали. За да изграждаш външни станции, да работиш в орбита, на астероидите – трябва да си истински мъж. Един за всички, всички за един. Знаете лиза тримата мускетари, лейтенант Динкли?

Бил поставял сътрудниците си в несигурно положение? Чисто увъртане! Та кой от тези сътрудници и началници щеше да доведе до успешен край построяването на станцията „Меркурий 2“? Кой от тези, които имали по-сполучлива рецепта?

Тогава никой от тях не беше приел сериозно указанието за структурата на почвата. Противно на установеното Динкли премести на своя глава площадката. Когато транспортната ракета катастрофира на първоначалната площадката, противниците му твърдяха, че маневрите по приземяването не могли да бъдат направлявани коректно поради изместването на станцията. Но тъкмо експлозията при удара освободи мехура от магма, който нито един фазотирон не беше изчислил. Дали скалната покривка щеше да издържи станцията, както и извършващите меко кацане кораби? Въпросът никога не беше окончателно изяснен. Реабилитацията му се забави. А фактът, че станцията „Меркурий 2“ все още си стоеше, компрометираще онези, които бяха наизустявали служебните предписания.

– Повярвайте ми – каза Джеперсън, – винаги е недостатък да смяташ, че единствен виждаш истината. Съществуват ситуации, в които и двете страни имат право. Не беше разумно да влизате в разпрavia с Олстейн. Именно той преобърна цялата Слънчева система, за да се отърве от вас.

– Защо ми разказвате това?

Джеперсън не отговори на въпроса.

– Никой не ви искаше. Той и за това се беше погрижил. Ако аз не бях превъзмогнал всички предразсъдъци, щеше да ви запрати на другия край на света. Все някога идва денят, когато могат да ти стоварят вината за даден пропуск или пък да не го вземат предвид.

„Това било значи, помисли си Динкли. Косвено признава намерението си. В такива случаи винаги се говори косвено.“

– Не знам – каза той – дали ще ви бъда благодарен за това. Не го очаквайте.

Джеперсън кимна угрижен.

– Трябваше да се досетя. Нека да се изразяваме ясно. Вие предприемате нещо извън реда. Потръгне ли добре, никой не се интересува. Потръгне ли накриво обаче, аз нося отговорността. Аз!

– Делово съображение. – Динкли описваше с показалеца си кръгчетата във въздуха. – И какво трябваше да направя? Да оставя тримата в Ц-4 да пукнат?

– Вероятността екипът ви да не се справи беше десет хиляди на едно. Двадесет и трима мъртъвци срещу трима! Знаем – сметката звучи ничино. Но радиацията беше вече толкова силна, че указанията бяха категорични. Не ви смятам за самоубиец-филантроп. Честолюбие, скъпи мой... – С едно движение на ръката той съгради от всички аргументи непревземаема крепост. – Премествам ви до второ нареждане на вътрешна служба. Ронингър ще бъде ваш подходящ заместник. – Той му стисна ръката и го освободи.

В коридора Динкли срещна Джонатан. Специалистът по въпросите на Сатурн се приближаваше, поклащайки се върху кривите си крака.

– Шефът нахока ли те? – извика му той с весело безпокойство в гласа. – Ясно ми е. Измъкнахте тримата от Ц-4. Но ако си бяха отишли, щеше да има солено разследване.

– А ако и ние си бяхме отишли заедно с тях?

Джонатан махна с голямата си космата ръка:

– Ела, каня те на чашка!

Седнаха на маса близо до куполната стена. Като граница между два свята тя разделяше уютата от хаоса. Неговият живот, изглежда, протичаше на предела между тези две противоположности. Размисли, но все се оказваше, че те могат да се опишат само с тези две думи. И пътят между тях оставаше единственият който можеше да поеме.

Заобиколени от екзотична растителност, чиято свежест събуждаше глад за слънце и сянка, те погледнаха навън към осветения от Сатурн пейзаж на Япетус. Единствено силуетите на скалните отломъци върху фона на огромния диск на планетата създаваха впечатлението за близост и далечина. Изпитваше ли копнеж по Земята, по някой човек? По какво всъщност? Гледката там навън беше поразително красива. Въпреки това се възбунтува срещу нея. Той търсеше движение, а тази мъртва картина

убиваше фантазията му. Картини! В живота му трябваше да има движение и той винаги с радост щеше да потегля в нова посока. Балансираше на границата на хаоса. Накъде да се отправи иначе? Трябваше ли човек постоянно да върви от някъде за някъде, от някого към някого? От Олстейн към Джеперсън?

Все още добре можеше да си спомни времето, когато с безрезервна сърдечност беше срещнал Олстейн. Не признаваше табута и условности. И само поради незнание пренебрегваше тези граници в способностите на сътрудниците и началниците си. Не по-различна беше и причината, поради която не осъзнаваше произхода на трудностите си, още по-малко тяхната преднамереност. Едва сега разбра. Джеперсън го беше изразил достатъчно ясно.

Започна се с това, че съобщенията и докладите му не прилягаха към схемата на формулярите. Фазотиронът се затрудняваше при обработката. Някой – подразбира се някой ръководен кадър – от координационния център трябваше да се занимава с тях. Обърнаха му внимание да състави изложенията си по традиционния начин. На възражението му, че тази форма не е достатъчна, за да обхване действителните процеси, отговори с вдигане на рамене. Фазотиронната обработка се оказваше годна вече осемдесет и пет години. Накрая го посъветваха така да изпълнява поръченията си, че отчетите да съответстват на формулярите.

В началото едва не се отчая. После посрещаше с недоверие хората на административна длъжност и просто не ги слушаше. Въпреки това думите стигаха до него и той започна все повече да се възмущава. Теоретически съвсем обикновен процес. Никога не беше наблюдавал неговото конкретно възникване, но откакто се намираше на Япетус, усещаше някаква промяна в себе си. Имаше ли Джеперсън нещо общо с това?

– Странно – рече той полугласно.

Джонатан се позасмя, от което чертите на лицето му не станаха по-привлекателни. Но това беше повърхностно впечатление. В действителност би му отивало винаги да се усмихва. Очите му, забулени от гъсти вежди, проблясваха и придаваха на необичайното му изражение детска прямота. Тук, в здрачевината на Сатурн, Динкли забеляза в тях искрици като на сияние от скрити съкровища.

– Хубаво е тук – каза той.

– Нали – отзова се Джонатан. – На човек му е необходимо място, където да се срещне със себе си. Тук аз се срещам със самия себе си.

Динкли предпазливо поклати глава. Но Джонатан вече не му обръщаше внимание.

Планетата се извисяваше над хоризонта с цялото си величие.

„Би ли могло такова да е и моето лице? – запита се той. – Къде аз срещам себе си? Добре му е на Джонатан. Намерил му е леснината. А аз не знам как изглеждам в действителност. Заяждам се с Олстейн, провокирам Джеперсън и те започват да говорят за себе си и за мене и понякога се разголят, а аз си мисля – да, тук имат право и тук също. Но в края на краищата винаги се оказва, че те изобщо не са имали предвид мене, а действително само себе си. Ти трябва да бъдеш тяхно огледало, а не обратно и те по-скоро ще счупят огледалото, отколкото да те оставят да хвърлиш един поглед в него.“

– Тази планета и всичко това – обърна се той към Джонатан – е загубена работа. Само си въобразяваш. Влез и цапардосай Джеперсън по мутрата. Тогава отново ще намериш себе си.

Без спуснатия покрив на веждите очите на Джонатан изглеждаха страшно оголени и безпомощни.

– Имаш право – промълви смутено Динкли, – наруга ме заради акцията около Ц-4.

– Двама от твоите хора пострадаха сериозно от радиацията.

– Би могло да свърши и по-лошо – отсеке Динкли. – Състоянието им се подобрява, а Ц-4 не изхвърча във въздуха.

– Джеперсън никога не би се решил на такова нещо – вметна Джонатан, – той ти завижда, разбираш ли?

– Да, струва ми се, че разбирам – отвърна Динкли, като в същото време оценката на Джонатан го учуди.

– Но той се нуждае от такива хора като тебе – продължи Джонатан. – Всички те имат нужда от някого, който да им върши черната работа. Само заради това те е взел. Станциите по луните тук наоколо са все костеливи орехи. Аз предупреждавах от самото начало. Никой не се вслуша. Да черпиш енергия от Сатурн? Срещу такава възможност всяко несъгласие изглеждаше смешно. Джеперсън разчиташе на фазокибертиронния анализ. Естествено, изчисленията бяха необорими.

– Знам – каза Динкли. Не беше подозирал у Джонатан такава непоколебимост и поради това го намираще изключително симпатичен в спонтанната му реакция.

– Човек може да пресметне каква е вероятността да потъне един кораб, а плъховете предвещават момента на потъването. – Усмивка озари неугледното лице на Джонатан. – Аз не само приличам на плъх, аз съм си такъв. Предсказах катастрофата с точност почти до час. Три пъти – подчерта той. – Три пъти, разбираш ли. После се отказах. Джеперсън не

може да ме понася, защото изглеждам странно и защото ме смята за страхливец. На всеки друг познава по върха на носа какво мисли или чувства. Но при моята смешна физиономия методът му отказва. Разбих ли, той не прозира в мен. И не усеща вече превъзходството си. Сърди се, когато го оставиш по-долу от себе си. Да, така си е! – Джонатан кимна, а косите му, същинска телена четка, така стърчаха, като че ли дращеха по въздуха.

„Ако бях срещнал Джеперсън десет години по-рано – си помисли Динкли, – щях да се поведя по него, както се поведох по Олстейн. Олстейн ме използваше и когато това вече не беше възможно, ме отстрани. Какво ли не бих дал Джонатан да не е прав.“ С тази надежда си легна.

Дежурството беше толкова скучно, колкото всички дежурства по света. Станциите на Сатурновите луни съобщаваха редовно, че няма особени произшествия. Количеството на падналите метеорити беше незначително, а повредите на Ц-4 бяха отстранени. От време на време някой надзърташе при него и му пожелаваше приятно дежурство. Накрая въпросите от рода „Как се чувстваш?“ му дотегнаха. Но привечер, когато посещенията понамаляха, а доста преди полунощ съвсем престанаха, те започнаха да му липсват.

Седмици наред Динкли даваше вътрешно дежурство и мислеше с растящо недоволство за загубената, двойно загубена свобода. Винаги бе съумявал освен естествената, обусловена от службата свобода да си дава и допълнителна, негова собствена. Междувременно, следвайки тази своя потребност, той си разрешаваше такива волности, че по-късно трябваше да даде право на приятелите и познатите си, които се учудваха как е могъл да стигне толкова далече. Случайност ли беше това? Съдба? Щастие? Доколкото можеше да си спомни, развитието му никога не отговаряше на някаква норма, на нормата.

Беше израснал на свобода при майката на баща си, една сурова в добротата си жена. Тя не насади у него честолюбието на родителите му, тъй като и тя като повечето възрастни хора, чийто жизнен опит ги бе направил мъдри, не обръщаше внимание на тези неща.

Работата позволяваше на родителите му да отделят на децата си само по няколко седмици в годината. Без бабата те щяха да попаднат под буквата на закона, който гласеше, че родители, които не са в състояние да посвещават петдесет часа в седмицата на децата си, са длъжни да предоставят правата за възпитание на държавните институции. Тези,

които събираха тридесет часа, можеха да вземат децата си в края на седмицата. А другите само по време на отпусък.

За ужас на селището в покрайнините на столицата двамата с брат си се превърнаха в истински вълчета. Благодарение на безупречната репутация на бабата никога не ги наказваха за детските им провинения и затова те не изпитваха страх нито от учители, нито от съседи. Помежду благоговението пред бабата и дядото и инфантилното пренебрежение към останалите се намираха родителите, които по този начин се превърнаха в излишна съставна част от тяхното детство.

И до днес Динкли считаше, че най-съществената отличителна черта на бабата и дядото бе да приемат за важно само това, за което си струва да се говори. Бяха великодушни хора. Стояха далеч от онази дребнавост, характерна за масата от хора, които без мярка ламтят за повече, отколкото им е съдено да задържат, които никога не напускат утъпкания път, по който вървят опипом в сяпата си себичност, и изблъскват настрани всеки, който не отскочи навреме. Още тогава те представяха пред бабата и дядото омразната своенравност на момчетата като порок. Ако той и брат му програмираха нарочно робота за игра така, че да организира гонка на домашните животни, те лицемерно се косяха какво ли щеше да стане от хлапетата. Защищавайки себе си като мерило, Динкли се бе научил да се съпротивлява. И никому не даваше правото да се разпорежда със съдбата му.

Смяната на дежурството го извади от размисъл. Предаде ключовите кодове и данните. Докато приемаше обекта, Ирелин съдържано се прозя и се усмихна. Познаваха се само бегло и щеше да е изцяло в реда на нещата да се извини за умората си в началото на работната смяна. Но тя не каза нищо и Динкли се зарадва, че няма да му се наложи да отговаря с някаква изтъркана фраза. Усмивката ѝ му хареса, макар че не се смяташе за обект на нейната приветливост. Един забравен копнеж го накара да предизвика повторно тази усмивка. Но не му дойде наум нищо освен безпомощното изречение:

– Ти си уморена.

– Да – отговори тя и Динкли не знаеше какво повече го учуди – откровеността или усмивката ѝ. Това, реши той, е добър завършек на тъпото дежурство. Очакваше ли още нещо? Наблюдаваше я нерешително. Лицето ѝ не беше му направило впечатление – лице, което ще познаеш сред дузина други, но след половин час отново ще забравиш. То беше едно от онези лица, които човек трудно запомня не защото са обикновени, а защото са непроницаеми. Върху лика ѝ беше останала следа от

някаква радост и той си помисли, че може би Ирелин очаква да завържат разговор. Разсеяно заобиколи мисълта, че може самият той да го очаква:

„Да заспя поне с един спомен за този ден“ – внушаваше си Динкли.

– Остани още малко – помоли го тя. – Всичко е спокойно.

– Може би – отговори той. – Може би наистина е така.

– А как е – продължи тя, – когато се случва нещо непредвидено?

Обзе го опасението, че ще ѝ хрумне да му се възхищава. Беше се отучил да забелязва възхищението. Безразличието на подобно определение, неговата неутралност го отвратиха.

– Е, не смятам, че непредвиденото е вълнуващо само защото настъпва изневиделица.

– Спасяването на Ц-4 не беше ли вълнуващо?

„Ето на – помисли той разочарован. – След малко ще вземе да хлъца от възхищение. Лесно може да предизвикаш възторга ѝ – като при всеки човек на средно равнище. Жалко.“

– Не ми е ясно за какво говориш – подхвърли той с обидна грубост в гласа. – Не е вълнуващо, защото е въпрос на живот или смърт. При нас винаги е така. Вълнуващо става най-много, когато трябва да вземеш решение, когато не ти помага никакво предписание, никакъв прецедент. Ако това имаш предвид, същото можеш да го имаш и тук. За тази цел не ти е необходима Ц-4.

– И въпреки това – упорстваше тя – аз ти се възхищавам.

– Подозирах го – той се плесна с длан по челото, като се надяваше, че сега вече я е засегнал Но тя каза само:

– Ти си арогантен. – После се усмихна. – Но заради това не бива да си тръгваш веднага.

– О – възрази той, – нямах подобно намерение.

Изведнъж играта му стана интересна. Отдавна не беше срещал жена, която да сполучи да го излъже с първото впечатление. Въздържа се да продължи словесната престрелка с общи фрази, пожела ѝ лека нощ и леко дежурство и забеляза изписаното на лицето ѝ разочарование. Наистина искаше да си тръгне, за да се отбие по-късно може би пак.

Аларменият сигнал на кибертирона го върна от вратата. Имаше причина да почака.

С бясно темпо на екрана се появиха писмени знаци, които оформиха думи, изречения, а накрая и целия текст. Ирелин четеше полугласно.

– Уловихме радиograma на космическия кораб „Месенджър“.

– „Месенджър“ ли? – учуди се Динкли. – Никога не съм чувал за

такъв.

Шепотът ѝ стана неразбираем. Той се приближи. Сам започна да чете, като устните му най-напред беззвучно следваха потока от информация, после думите се подредиха непосредствено една до друга.

„Космически кораб «Месенджър», каталогизиран под номер 222/517/3В, изстрелян преди четиридесет и осем години към външните планети. Последна цел – Плутон. Изчезнал след излитането оттам преди четиридесет и пет години. Останки от двете спасителни експедиции не са намерени. Търсенето прекратени преди четиридесет години. Екипаж двадесет и осем души, обявени за загинали.“

Данните за сегашната посока на полета и за скоростта така озадачи Динкли, че той също сниши гласа си.

– Какво бавно темпо – промълви Ирелин. – Боже мой, четиридесет години! Как ли са успели?

– Междуременно трябва да са станали старци – допълни той. – Запитай какво е положението, колко оцелели и така нататък.

Отговорът учуди извънмерно и двамата.

– Всички членове на екипажа се чувстват много добре.

Ирелин поиска по-подробна преценка на положението. Далечният глас каза:

– Разполагаме с енергия само за кратки съобщения.

– Нуждаете ли се от помощ, храна, гориво?

Отговорът им донесе нова изненада. Непознатият отсече:

– Не е необходимо. След две седмици ще влезем в орбиталния паркинг на Япетус. Малко преди това ще заредим с енергия.

– Ще ви пресрещнем.

– Не е нужно, Япетус – гласеше лаконичният отговор.

Спогледаха се.

– Ето ти го вълнението – каза той. – Решавай!

– Трябва да събудим Джеперсън.

– Защо? Нали чу, че на борда всичко е наред.

Ако се беше обърнал на излизане, щеше да забележи погледа ѝ, потъмнял от гняв. Но устните и веждите не бяха присвити. Тръгна, без да се сбогува, втори път.

На сутринта научи, че Джеперсън ѝ се е карал, задето не му е съобщила в момента.

„Идиотщина – помисли си той. – Какво печели от това? Като че ли Ирелин не може да мисли сама.“

Събитието развълнува духовете. Никой в станцията не беше по-

възрастен от петдесет години. Никои не беше преживял съзнателно изстрелването и изчезването на космическия кораб „Месенджър“. Четиридесет и пет години – това изглеждаше дори и на най-опитния космически пътешественик като чудо, невероятно и по принцип невъзможно.

По онова време едно такова пътуване траеше около две години и половина. Това означаваше, че експедицията е била снабдена с хранителни продукти за максимално десет години. Можеш да я обръщаш колкото си искаш, сметката не излизаше. Дори ако бяха разделени на съвсем малки дажби, запасите нямаше да стигнат за толкова време.

Джеперсън нареди да се установи връзка със Земята и да се поискат указания. Динкли се усмихна накриво. Упрекът към Ирелин му се стори още по-несправедлив. Искаше да ѝ изкаже съчувствието си, което всъщност беше повод да я заговори.

Тя не го остави да се доизкаже, а възрази:

– Решението му съответстваше на обстоятелствата. Изглежда, действително има нещо изключително, чиято оценка не е по силите на единствен човек. Трябваше да събудя Джеперсън.

Динкли поклати глава.

– Ще прекараш живота си в скука.

Ирелин не се остави да я провокират. Учуди го вниманието, с което го изгледа.

– Не забелязваш ли – натърти тя, – че там горе нещо не е наред?

– Сигурно – отвърна той, – но какво общо има това с нас двамата?

Динкли не можеше да си представи друга възможност за действие и наистина от Земята до тях не достигна нищо различно освен кратката заповед да пресрещнат „Месенджър“, както и сведението, че корабът не е имал никаква възстановителна апаратура на борда си. Човечеството било изправено пред загадка. Вземането на всички необходими мерки беше предоставено на Джеперсън. В заключение се изискваше колкото може по-бързо да установят как екипажът на „Месенджър“ е успял да оцелее.

Настойчивостта, с която бяха предадени тези заповеди, убеди Динкли, че на „Месенджър“ трябваше да се гледа като на извънредно костелив орех. Обзаложи се сам със себе си какво решение щеше да вземе Джеперсън. Ако Джонатан имаше право, то той нямаше да изпрати Ронингър.

Часове наред кибертироните на три станции полагаха усилия да установят видеовръзка с космическия кораб, мощността на чийто предавател бе необикновено малка. Нищо друго не им оставаше, освен да се

надяват, че с намаляването на разстоянието шансовете ще се увеличат. Уморително бавно се приближаваше възвращенецът.

Най-сетне привечер на екраните се появи образ, но изтекоха още много часове, преди контурите да се очертаят ясно.

Динкли се беше страхувал от този миг и ето, тъкмо сега трябваше да поеме дежурството си. Пергаментни лица, полюляващи се на сбръчкани шии, сълзящи очи, които покъртително щяха да се втречат в него, примижавайки от безнадеждност. Отдавна зарити хора, които жадно се стремят към него като към първия лъч светлина. За да умрат, се бяха върнали, да зърнат още веднъж тучните морави на Земята, брега на морето, извисените до небесата върхове на планините!

Спомни си ужасното дърдорене на възрастните за тяхното време, старешките предупреждения за това и онова. Можеха ли такива хора, затворени в продължение на четиридесет и пет години, да си спомнят нещо друго освен плачливи истории? Банални фантазмагории щяха да бликат от тях като зловоние. Щяха да питат, хълцайки, дали още съществува някоя ракия или дадено предаване по телевизията. Имена на роднини и познати, които никога не беше срещал. Като вик за помощ щяха да се загнездят в ушите му – червеи, тиня, лиги. Без пощада щеше да бъде изложен на всичко това, а щеше да е необходимо още и да се възхищава: какъв героизъм, толкова време...

Началството се беше оттеглило за нощна почивка не без полуоткровеното указание да бъде известно, ако някакво извънредно важно обстоятелство – вие разбирате, лейтенант...!

Той щеше да бъде сам. Първият човек, когото срещаша след половин век. Единствената им надежда.

Като че ли мъдрост и доброта придаваха на погледа на Стареца някаква озареност. Гъста, едва прошарена коса обгръщаше главата му като трънен венец. Трябваше да е прескочил седемдесетте. Следователно тогава е бил около тридесетгодишен. Старец ли, грохнал ли? Бръчките и торбичките, увисналите клепачи не можеха да скрият будния ум, който все още умело направляваше движението им. Те не прорязваха кожата с острия замах на разочарованието, нито я покриваха с инертността на отчаянието. Изпод клепачите го пресрещна изпитателен поглед.

– Казвам се Чойтельър.

Динкли хвърли едно око на списъка.

– Доктор Чойтельър! Аз съм лейтенант Динкли от базата Япетус.

– Ние отдавна отвикнахме да употребяваме титли.

– Вие сте лекарят на експедицията. Мога ли да говоря с командира?

– сети се за името му, без да поглежда още веднъж в списъка. – Или капитан Кмер е възпрепятстван?

Чойтелър едва забележимо поклати глава.

– Болен ли е?

Лекарят не се помръдна от мястото си.

– Можете да говорите с него.

Динкли чакаше. Най-сетне каза малко объркан:

– Бихте ли го помолили да се яви на екрана.

– Невъзможно ще бъде.

Динкли обходи с поглед пространството около Чойтелър.

– Как да разбирам това?

– Нека той сам да ви обясни. Така ще бъде най-добре.

Думите на Чойтелър без съмнение издаваха доброжелателност. Тонът му беше приятелски. Динкли се успокои. Очевидно недоверието му беше неоснователно. Трябваше да се обади на Джеперсън, но чувстваше, че е изцяло на висотата на положението. Поколеба се само за частица от секундата. Предполагаемото възмущение на Джеперсън окончателно оформи решението му. С иронична наслада си представяше момента, когато Джеперсън ще трябва да прецени дали да го смърти като Ирелин. Обзалагаше се хиляда на едно, че не би посмял втори път.

Отказа се да различи каквото и да било в пространството зад Чойтелър.

– Къде е той? Доведете го!

Чойтелър се отмести малко встрани. Посочи с ръка в дъното на помещението. Но там не можеше да се види нищо друго освен арматури и една леко открената врата. Присмехулният му поглед проследи търсенето на Динкли.

– Уверявам ви, че това, което ви очаква, надминава вашето въображение.

– Бихте ли имали добрината да се изразявате по-ясно.

Лекарят присви очи. Повикването прозвуча примамващо, като че ли се отнасяше до изключително близко същество, куче или болен.

– Джон Кмер, обади се!

Гласът, който му отговори, наподобяваше стари магнетофонни записи.

– Съществено ли е?

– Извинявай, скъпи мой, че трябва да наруша ваше-та общност. Преговорите със Земята започват.

– Отлично. Ще се съсредоточа.

Откъде идваше гласът? С жест Чойтелър го помоли да потърпи. Нищо не се случи, поне нищо видимо, пък и физиономията на лекаря не издаваше каквото и да било. Клепачите му бяха полузатворени. Но още при първите думи на Кмер ръката му трепна, сякаш дирижираше оркестър.

– Готов съм. С кого разговарям?

Ръката на Чойтелър се отпусна в болезнен гърч. Лицето му се вкамени. Динкли не можеше да не приеме, че въпросът не се отнася до него, и се представи. Отмести поглед от Чойтелър.

– Виждате ли ме, Джон Кмер?

Гласът потвърди, че го вижда отлично. Динкли изрази желанието също да види събеседника си.

Приглушен смях се разплиска към него и го обля като пенлив поток. Несъзнателно Динкли притисна гръб в облегалката. Празното пространство до Чойтелър затормози очите му. Невъзможно му беше да разбере дали лицето се усмихва. Неподвижността го караше да изглежда отсъстващо. Динкли си въобрази, че от екрана към него появява хладина. Тя го облъхна и обгърна от всички страни.

– Това е невъзможно – отвърна Джон Кмер.

– Мога ли да видя някого другико от участниците в експедицията?

– Можете да разговаряте с всеки един от тях. Това не ви ли е достатъчно?

– Какво криете от мен? – Звънящ като ледени камбанки, смехът проехтя още по-силно.

– Нямаме нужда да крием каквото и да било, свързано с нашето съществуване. Бихме искали да се съобразим с вас. Имате ли право да се обвързвате с обещания?

Динкли потвърди. Беше решил да предаде такъв доклад на Джеперсън през тази нощ, чието съдържание да го обезщети за всичко, което се беше изпречвало на пътя му от Олстейн до Джеперсън. Ако последният си въобразяваше, че може да го ограничи, то криво си е направил сметката. Не беше приказвал празни приказки на Ирелин. Ц-4 можеше да се намери навсякъде. Тук също. На „Месенджър“ се бяха случили някакви работи. И никой, включително Джеперсън, не можеше да ги скрие.

– Разказвайте, Джон Кмер!

Първото изречение изостри вниманието му до крайност.

– Чойтелър е нашият спасител! – Лекарят не помръдна. – Той извърши невероятното, нечуваното. Не само защото благодарение на своя гений намери начин да осигури по нататъшното ни съществуване. Той

ни разкри една форма на живот, вярата в която дотогава беше привилегия само на фантастите. Той самият се отказа от нея заради нас. Ние постигнахме съвършенство и затова – представете си само! – не ни е необходимо тяло. Тъкмо обратното. То ни пречеше и ни разделяше един от друг. Откакто се сляхме, ние сме двадесет и седемкратната съвкупност от самите нас. Ние сме едно по начин, който може да ви се стори странен, но в това единство се крие нашето осъществяване. Ние притежаваме способности, които отделен индивид никога не може да притежава. На нас ни се удаде да разгадаем смисъла на битието. Той се състои в сливането. Сегивните познания на нашето тяло бяха необходими спирки. Ние ги преодоляхме и сега се наслаждаваме на смислеността на нашето комплексно съществуване, на съвършенството на нашата мултипликация.

Чак секунди по-късно Динкли забеляза, че гласът е замлъкнал. Наистина ли беше говорил? Кой беше говорил?

Лекарят беше скръстил ръце на гърдите си. Наклонил леко глава, той наблюдаваше Динкли с мрачна, тържествуваща усмивка.

„Луд“ – помисли Динкли. Това, което току-що беше чул, можеше да бъде само продукт на болна фантазия, фазотиронно забавление на объркан в самотата си интелект. „Чойтелър – единственият оцелял! Бяха ли умрели другите, или Чойтелър ги беше отстранил?“

– Може ли да ни гарантирате – продължи гласът, който трябваше да принадлежи на Джон Кмер, – че ще се отнесат с уважение към нашата форма на живот, че ще получим, и Чойтелър също, всичко необходимо за нашето съществуване?

Динкли се опита да внесе яснота в смисъла на думите. Трябваше да спечели време.

– Ще ме извините, но ще ви помоля да ми дадете конкретни данни. Необходимо ми е подробно описание на процесите.

– Това е ваше право – отговори Джон Кмер. – Когато излетяхме от Плутон за обратния рейс, ни се струваше, че вече сме си у дома. – Тих смях достигна до Динкли. – Но се случи така, че един от нашите другари загуби контрол над себе си и се откъсна. Трябваше да решим дали да го изоставим на съдбата му, или да наченем запасите от гориво и енергия и с това да подложим всички на опасност. Търсенето ни струваше три дена време и голямо количество гориво.

Тези факти не се съдържах в архива. Съобщението трябва да се бе загубило. Може би никога не беше стигало до Земята.

– Успяхме да го приберем в последния момент. Около спасяването

му изразходвахме почти всички запаси от гориво и енергия. С остатъка върнахме кораба на стария курс. Единствено по отношение на скоростта имаше какво още да се желае. – Сарказмът в гласа на Кмер не намали трагизма на случилото се.

– Впрочем тези факти би трябвало да са ви известни. Плазмените камери бяха изчерпани. Не разполагахме дори с достатъчно енергия за радиовръзка. Бавно се носехме срещу Слънцето и през тези четиридесет и пет години нито един космически кораб не ни доближи на необходимото разстояние. Историята не е нова. В този или друг вариант тя се е случвала и на Земята. Чисто повторение, би могъл да си помисли човек.

С наличните средства нашето условно съществуване щеше да бъде осигурено само за още няколко години. Шансовете да ни намерят през това време считахме априори за незначителни. Разполагахме със запаси от пет години. От какво ли не се нуждае едно тяло! – възкликна той. – От храна, топлина, кислород. И колко малко ги използва. Нашите тела не съществуват повече. Фазотиронните матрици поеха всички биодинамични импулсни величини, които можеха да бъдат извлечени от регенеративните мозъчни молекули. Може би не ви е ясно какво постижение представлява един такъв експеримент. За него бяха необходими гениалността и смелостта на Чойтелър. Нямаше друг прецедент, нямаше правило, нямаше опит. Само за няколко седмици Чойтелър създаде в паметта на корабния фазотирон условията за нашето по-нататъшно съществуване. С това изпревари развитието поне с петдесет години. Но успехът му не може да бъде наречен сензационен. За да контролира процеса на преобразуването, Чойтелър трябваше да съхрани своето тяло. Той не можеше да участва в творението си. Трябваше да се откаже от най-висшето. Дължим му благодарност.

– Но как... – Динкли се вслуша в хрипкавия глас. Неочаквано срещна погледа на Чойтелър. Този блясък му бе повече от познат. Чудовищността, неуловимото ли го очароваше? Движеше се по собствената си граница и се отдръпна назад. Накъде? Дебнеше го неизвестност.

– От какво живеете? В какво се състои вашето висше?

– Черпим енергия предимно от частиците на космическото излъчване. Много повече от това не ни е необходимо. Ще ви бъде трудно да получите представа за насладата, която доставя срещата с един гама-квант, присъствал при запалването на Рим от Нерон, или с една въгледвуокисна молекула, която Андромаха издишала при посрещането на Неоптолем. Ние можем да бъдем Александър Велики или Нефертити. Можем да мислим и чувстваме като тях. Можем да открием всички спирки на

всякакъв живот. Можем да изпитаме всички състояние на света в миналото и бъдещето, защото сме повече от демона на Максвел. Ние, само ние сме в състояние да опознаем света. Между другото, ние сме само двадесет и седем и нашето познание засега е ограничено. Но един ден ще бъдем повече – стотици, може би хиляди.

Изумен, Динкли се заслуша в мълчанието. Можеше ли да се степенува крайната степен на ЧУДОВИЩНО? Хора без тяло? Бяха ли това все още хора? Погледна ръцете си. Под кожата му изпъкваха вени, напруга се сухожилия. Какво ли не бяха докосвали, опипвали, сграбчвали тези пръсти? Видя ги като част от самия него, строен и силен, обгърнат от светлокафява кожа. Но какво виждаха те от себе си? Какво докосваха безтелесните? Усещаха ли телата на любимите на Нефертити? Обхващаше ли ги трепетът на перверзна самозабрава при вида на горящата столица? Заприлича му на самоизмама.

Измама, сън, внушение, действителност? Къде беше границата? Хипнотизираният усеща болката на внушената рана. Сънуващият изживява насадата, за която мечтае. Но в действителност и двамата не са изложени на това.

Кмер и другарите му можели да опознаят света? Каква мисъл! Но тя му се струваше непълна. Изглежда, липсваше нещо съществено. Нищо ли не им липсваше? Нищо ли не им напомняше за техния предишен живот? Наистина ли живееха с толкова невероятно различни чувства и мисли? Сети се за Ирелин. Тя или Нефертити? Сдържа смеха си. Можеха ли те да изпитват гняв например? Гняв към Нефертити? Болеше ли ги от мисълта за царствената любима? В съзнанието му тя отново прие образа на Ирелин, а до нея се наредиха Олстейн и Джеперсън. Да стоиш над всичко, да си издигнат над всичко? Какъв скучен живот! Болка, ярост, облекчение, радост, победа, поражение. Това му се струваше важно, отколкото да разсъждава над абстрактния смисъл на живота.

„Възможно е – си каза той – да не съм прав.“ Може би всеки човек трябва да разполага с правото да живее така, както му харесва. Но живее ли пълноценно лейтенант Динкли? Полезен ли е на обществото, като допринася за неговото по-нататъшно развитие? Щекотлив въпрос, защото се простираше чак в бъдещето. От какво се нуждаеше това по-нататъшно развитие? То бе недостъпно. Имаше думи за него, имаше дефиниции. Имаше опит. И нищо, което може да докаже бъдещето. Онези познаваха бъдещето? Непонятни му бяха. Не, той не копнееше за техния живот. Човек не можеше да съжалява за това, че не е в състояние да усети вкуса на рентгеновите лъчи. Рентгеновите лъчи нямали вкус? Колко

глупаво.

– Какво ви е необходимо?

Вместо безтелесния командир отговори Чойтелър:

– Най-напред енергия и гориво. По-нататък хранителни продукти за мен.

– Разбирам – каза Динкли, – вие сте се лишавали от много неща. Имате ли любими ястия? Ще ви донесем каквото поискате.

– Разбирате ли – старческият дискант изведнъж промени гласа на Чойтелър, – аз мизерувах в продължение на четиридесет и пет години. Все пак имам право...

– Никой не ви го оспорва. Убеден съм, че Земята ще направи всичко, за да ви обезщети.

– Земята – прошепна той.

– Необходим ни е и орбитален паркинг – намеси се Кмер – или астероид. Може да бъде и Луната. Във всеки случай място, където няма да безпокоим никого.

– Уверявам ви, че Земята ще уважи вашата форма на живот.

– Земята – очите на Чойтелър гледаха през него. Сякаш отсъстваше.

– Възможно е да имате доброто желание – прогърмя гласът на командира, – но разполагате ли с власт, за да разпоредите Чойтелър да остане при нас. Нужен ни е като свързка.

– Възнамерявате да се разраснете ли? – осведоми се Динкли. – Искате да спечелите привърженици за вашата форма на живот?

– Земята – промълви Чойтелър, – страхувам се.

Злобен смях щеше да обхване Динкли, но той го потисна още в зародиш. Не изискваше ли и той за себе си същото – да приемат поведението му? Не съжаляваше ли и той останалите, Джонатан, Ирелин?

Изпитателно огледа лекаря с крайчеца на погледа си. Правеше впечатление на съвсем нормален. Но каква ли разруха са причинили в името на мъничката надежда у един човек четиридесет и пет години самота, четиридесет и пет години преданост и саможертва? Не беше ли се посветил той на една налудничава идея? Тази идея при нормални обстоятелства дори немислима, действително ли беше спасила живота на другите? Какъвто и да беше отговорът, той във всеки случай щеше да съдържа нещо ужасно. Чудовището бе или Чойтелър, или двадесет и седемте, или и двете едновременно.

– Нямаме ли право на щастие, право на самите нас?

Не знаеше кой говори. Това беше въпрос, който отдавна не беше чувал. Кой го задаваше? „Човешко щастие – помисли Динкли. –

Всекидневно, безсмислено. Равно. “Човек притежаваше това щастие като въздуха, който диша. То, изглежда, просто си съществуваше и човек трябваше само да го улови. Отказът от него бе наказуем. А щастieto на лейтенант Динкли не се предлагаше вече по страниците на каталозите на универсалните магазини, не беше вече обичайното щастие върху основата на евтина организация. Беше щастие, намерено на улицата. То нямаше дефиниция, не беше описано и разпределено по групи изделия. Не се подновяваше автоматично с обръщането на една напечатана страница. Беше безформено и не блестеше. Нищо не струваше.

– Ще се посветя – натърти Динкли – с всички сили на вашия случай. Гарантирам ви. Повече не мога да направя за вас. Бих искал да мога. Всичко хубаво, доктор Чойтелър!

При влизането му Джеперсън го погледна. Динкли едва кимна за поздрав. Страхуваше се, че ще забележат очакването в гласа му. Нямаше търпение да разбере как Джеперсън ще му потърси отговорност. С неподражаемо арогантната си деловитост щеше да подчертае, че лейтенант Динкли отново е действал на своя глава. Естествено, нямаше да обясни какво в разговора с „Месенджър“ самият той би направил по-добре. Щеше да рови в неподчинението, както златотърсачът рови в своя дял от мината, и при всяка находка обществото щеше възторжено да мълчи. Динкли се усмихна леко. Джеперсън му отвърна със същото. Това го отрезви и той си зададе въпроса защо Джеперсън нищо не казва. Присъстваха почти всички. Мълчанието му можеше да означава само едно – че си е наумил нещо още по-силно. Динкли отърси собствената си тревога с едно повдигане на раменете.

– Представи си, пак ти се възхищавам – прошепна Ирелин, която седеше малко встрани зад него. – Едва сега да уведомиш ръководството? Как така Джеперсън не казва нищо?

Динкли леко се извърна. Забеляза, макар и да не я виждаше добре, подигравателно несериозното ѝ изражение, което му се стори неподходящо за случая.

– Трябва да му извадя кестените от жарта.

– Какви кестени?

Въпреки че не повярва нито на въпроса, нито на учудването ѝ, Динкли забеляза колко очарователна е тя. „Всъщност защо не?“ – запита се той, а на глас рече:

– Много, просто. Задава се отново нещо, за което пожарникарят

Динкли им е необходим. Ще го нарекат утвърждаване или ще говорят за самодисциплина, като тайничко ще се надяват, че Динкли пак ще направи това, от което другите са се отучили, а именно – да вземат самостоятелно решения.

– Ще дадеш всичко от себе си ли?
– Или всичко, или нищо. Човек трябва да има принципи.
– Сигурна съм в две неща. Ти си арогантен и се заблуждаваш.
– Е добре, арогантен съм. А на какво да се обзаложим, че ще изляза прав?

Когато всички се събраха, той пусна аудиовизуалния запис. Освен Джеперсън, който се беше запознал със съдържанието му рано сутринта, другите не знаеха нищо за него.

Накрая всички мълчаха. Джонатан му кимна. Това можеше да означава: „Добре си го направил.“ Но на Динкли му се стори, че изразяваше преди всичко друго – загриженост. Отвърна на кимването му. Успокоително. Малко със съжаление. Самият той ненавиждаше страхливостта, но обичаше Джонатан.

По причина, неясна и за самия него, запита Ирелин:

– Познаваш ли го?
– Непосредствено не сме имали работа един с друг, но ми е направил впечатление. Изглежда винаги малко замечтан.
– Той е мой приятел – заяви Динкли.
– Аха – рече Ирелен. После изглежда Динкли с интерес, чиито подбуди му бяха неясни. Предположението, че не е единственият обект на този интерес, леко го обезпокои. Как така, Джонатан ѝ е направил впечатление?

– Е – подкани Джеперсън хората си.
– Странна история – обади се някой от дъното. – Мисля, че тя в никакъв случай не отговаря по всички точки на действителността, каквато я описва Чойтельър.

– И моето мнение е такова – изказа се Джеперсън. – Как смятате, важно ли е да разискваме дали в лицето на Чойтельър се сблъскваме с луд или пък с престъпник?

– За евентуалната намеса на нашата база разликата едва ли би имала значение – отбеляза същият глас отзад.

– Каква намеса? – подскочи Динкли. – Той помоли едва при навлизането в орбита...

– Намеса, естествено – прекъсна го Джеперсън, – какво друго? Да си клатим краката ли? Консултирах се вече тази сутрин със Земята. В

никакъв случай няма да чакаме толкова дълго.

– Защо изобщо разискваме – подхвърли Динкли, – щом като вече всичко е решено?

Ирелин взе думата.

– Не знам, но вие се държите така, сякаш вече е ясно, че става въпрос за луд или престъпник. Според мене незабавната намеса би имала смисъл само ако се налага да предотвратим нещо. А ние какво още искаме да предотвратяваме след четиридесет и пет години?

– Тя има право – подкрепи възражението ѝ Джонатан. – Би трябвало да се пазим да не допуснем грешка.

– Моите уважения към вашите милосърдни представи – каза Джеперсън, – но всъщност има да изясняваме само още един въпрос. Кой ще лети?

Той погледна Динкли.

– Отказвам – спонтанно реагира Динкли. – Зачитам желанието на Чойтельър.

– Можеше да се очаква от вас – не се учуди Джеперсън.

Изчерпал всякакво търпение, Динкли скочи. Лицата се обърнаха към него. Израженията наоколо му образуваха гладко море. Убеждението трябваше да прикрие враждебността. В крайчеца на очите се спотайваше страх.

– Динкли – прошепна зад него Ирелин.

– Моля лейтенант Динкли да съблюдава дисциплината – предупреди Джеперсън.

Изтърсвайки някакво грубо извинение, Динкли напусна помещението. След него някой излезе в коридора.

– Вземи ме със себе си! – помоли Ирелин.

– И дума да не става – сопна ѝ се той. – Няма да летя. А ако летя, няма да взема теб.

– А кого?

– Някой, който мисли оперативно, а не според служебния правилник.

Тя го погледна невъзмутимо:

– Ще ме вземеш, защото знаеш, че това е случай, който изисква много повече от смелост. – Тя се доближи плътно до него и го целуна бегло по устните.

Почука се. „Каква ли физиономия имам сега?“ – помисли си

Динкли. Но не влезе Ирелин. Като някакъв тайнствен посетител Джонатан леко притвори вратата. Динкли си отдъхна. Но не почувства облекчение. Само дето теснотата на кабината му се видя поносима. Упрекът върху лицето на Джонатан не го засегна особено.

– Да бягаш е грешка – каза Джонатан. – Аз бягах достатъчно често. Винаги е било грешка.

– Ти си преживял много нещо. Много знаеш. Но за какво ти служи? Усмивка, по детски тъжна, разпери криле върху лицето на Джонатан.

– Натякваш за слабостта ми ли?

– Мъчно ми е за тебе.

Джонатан, изглежда, се затвори в себе си. Креслото, в което беше потънал, създаваше впечатление за прекалено голяма броня.

– Не е по силите ми да се боря с тях, с Джеперсън и Олстейн.

– Зависи от избора на средствата – възрази Динкли.

– Средства ли? – попита Джонатан. – Какви средства? Те не се нуждаят от мен.

– Ти се отказа преждевременно. Прекалено рано, струва ми се.

– Това е жесток упрек – промълви тихо Джонатан. – Не може ли да се формулира така: ограничил съм територията си. Нали всеки си има територия.

Динкли се изправи. Пет крачки до прозореца, пет обратно. Огромният диск на планетата стоеше зад гърба му. Сянката на Динкли беше тромав гостенин.

– Някога – натърти той, – някога ти си имал представа за това как искаш да живееш.

– Като всички останали – отвърна Джонатан. – Когато си разбрал, че не притежаваш повече способности от хората със средни възможности, то трябва също така да разбереш, че не можеш да живееш различно от тях. Не можеш да предявяваш други, по-високи изисквания, отколкото си в състояние сам да осъществиш.

– Тъкмо това е – продължи мисълта му Динкли, – че ти не си предявил изисквания към себе си. Останалото е само последица.

– Желая ти щастие – каза Джонатан, когато беше вече на вратата. – Ти притежаваш силата да си го вземеш.

Джеперсън излезе иззад бюрото си. Стисна дясната му ръка, а с лявата го прихвана малко над лакътя. Всичките му изявления звучаха извънредно приятелски. Динкли подозираше клопка.

– Радвам се – започна Джеперсън, като че ли отказът на неговия

подчинен никога не бе съществувал, – че толкова бързо се предлагат условия за вашата реабилитация. Всеки човек трябва да получи възможността да докаже, че се е поучил от грешките си. За да ви убедя, че имам доверие във вас, ви предоставям избора на спътник. – Стисна още веднъж ръката на Динкли, сякаш да потвърди думите си, и се върна на мястото си.

– Вие проявявате истинско великодушие на инквизитор – не се стърпя Динкли.

– Хубаво е, че чувството за хумор никога не ви напуска – отговори Джеперсън. – И така?

„Джонатан“ – искаше да каже той. Но в същия момент собственото му благородство му се видя смешно. „Шанс, утвърждаване?“ Нима искаше да играе за Джонатан ролята на съдбата, както Джеперсън за него. Един човек на четиридесет години, който никога досега не е събрал сили да се противопостави и да задържи шанса, да изпита мига на утвърждаването, който никога не е имал волята да бъде силен – този човек е загубен, за него е прекалено късно.

– Ирелин – каза той.

Очевидно изборът му не учуди Джеперсън. Дали го одобрява или не, не му пролича. Кимна.

Динкли беше едва ли не разочарован, дори малко му се възхищаваше на сигурността, била тя мнима или истинска. А може би беше предвидил, че Ирелин ще го придружи? Все пак той можеше, аргументирайки се добре, да посочи някого от мъжете в своя команден състав. Те се доверяваха на шефа си Динкли. Не би ли било дори по-умно? Какво знаеше за Ирелин? Привличаше го несигурността, която тя го накара да изпита. Влюбен ли беше в нея? Поклати глава над себе си и своята склонност да си създава трудности.

– Радвам се, че не настоявате върху отказа си да изпълните заповедта ми – продължи Джеперсън. – Инструкциите относно акцията не бива да се разбират погрешно. Те са изработени съвместно със Земята. Няма да предприемете нищо друго, освен да извършите полет до там и да анализирате положението. По никакъв начин няма да се намесвате активно, освен ако указанията за съхраняване на живота го изискват. Още веднъж – трябва да узнаете какво наистина се е случило там, нищо повече. Подходите тактично още в началото. Би могло да се окаже, че съществуват различия спрямо познатата ни картина.

Излетяха още същия ден, без да отлагат повече. Използваха един от бързите, малки транспортни кораби, които бяха съоръжени специално за

полети в близост до големи планети. Двигателите бяха извънредно мощни. Във вътрешността не се усещаше нищо от ускорението освен съгъстяването на силовите линии на гравитационната диаграма. Оттам просветваха червени вълни, които към края на екрана избледняваха в оранжево. Тази светлина размиваше контурите и създаваше представа за странна близост.

Ирелин стоеше до него на командния пулт. Изглеждаше възбудена. Вгълбеността ѝ му се струваше прекалена. Той можеше да ѝ отнеме една или друга функция, но някакво чувство го възпря. Навярно искаше сама да се справи с излитането. Трябваше равноправно да участва в поръчението. Това му се виждаше най-добрият път да я опознае възможно най-добре за краткото време.

– Джебърсън ли ме предложи? – попита тя.

– Не – отвърна Динкли, – аз го направих.

– Защо не взе Джонатан?

– Той чака шансът да падне в скута му.

– И аз също.

– Ти не – противопостави ѝ се той, – ти сама си го извоюваш.

– Защо избра мен?

Динкли се усмихна.

– Харесвам смели жени.

– Не знам дали това е истина. По всяка вероятност лъжеш. Ти искаш да имаш успех. И за тази цел не можеш да използваш никого, който е слаб и несигурен. Мислех, че Джо ти е приятел. Човек като теб се нуждае от такъв приятел.

– Така ли – оживи се Динкли, – може би ще ми кажеш тогава и от каква жена се нуждае човек като мен?

– От жена като мен.

– За тази експедиция е необходимо много повече, а не само да се замести Джо.

Погледът ѝ го докосна.

– Не знам дали го искам – тя отново се взря напред, макар че операцията по излитането беше приключила и вече не изискваше вниманието ѝ.

– Ти си вълк – продължи тя, – вълк-единак. Залагаш живота си, но самия себе си никога.

Изразът на лицето ѝ го обърка. Той като че ли искаше да му каже нещо. Но докато разбере, и физиономията ѝ отново стана предишната. Излъгал ли се беше? През останалата част от деня наблюдаваше лицето

й. Един или два пъти тя забеляза това и те се усмихнаха един на друг. Тази усмивка му приличаше на тайнствено съглашение. Но вечерта, той вече лежеше в леглото и четеше, тя влезе в кабината му и каза:

– Размислих. Не обичам вълци. Но ако се случи, бих поискала не живота ти, а самия теб. Лека нощ, скъпи мой!

На сутринта по време на закуска се гледаха изпитателно, докато погледите им не се умориха приятно. Струваше му се невероятно да не е милвал това лице, да не е прегръщал това тяло. Но тя изглеждаше горда в решението и самотата си.

През следващите часове маневрата по приближаването към „Менсджър“ изискваше да не раздвояват вниманието си. По време на целия полет Чойтельър не беше се обадил нито веднъж. Сега също не влизаше във връзка с тях. Оставяше повикванията им без отговор.

Обезпокоени от мълчанието му, те облякоха по-бързо от обикновено предпазните костюми и изтичаха към шлюза. За секунди помпите изпразниха помещението. Външната преграда се вдигна и откри поглед към повърхността на кораба-призрак. Времето беше оставило видими следи. Бронята, напукана и грапава, обсипана с безброй рани, изпъкна пред тях.

Използвайки електромагнитния съединител за мост, те пристъпиха в историята като в чужда страна. Минаха отгътък плахо, сякаш външната облицовка можеше да се спуга под стъпките им. Някъде по средата на корабния корпус откриха отворен шлюз. Влязоха. Преградата зад тях се спусна, явно автоматично, тъй като по всичко личеше, че Чойтельър продължава да не им обръща внимание. Вътре не свалиха костюмите, отвориха само визьорите им. Минаха в оскъдно осветен от аварийните лампи коридор, който се вливаше в друг, по-широк, но също така тъмен – основната ос на кораба. Тъмнината създаваше потискаща просторност, в която прожекторите на каските разголваха усилващите ребра на кораба и зловещата им скелетообразност. Помътнели очи ги гледаха втрещено, кухини, в които нямаше нищо. Смес от спарен въздух и пронизващ студ проникна в каските им и ги накара да потръпнат. Динкли повика Чойтельър, но не получи отговор.

Прегледаха бегло съседните помещения. Това бяха отчасти жилищни, отчасти работни кабинни. Нямаше безпорядък или нещо, което да им направи впечатление.

В една от залите, чиято врата беше широко отворена, ги привлече смях. Чойтельър седеше пред цяла стена с малки контролни екрани. Изглежда, се забавляваше. При влизането им се извърна леко, но не стана.

– Погледни ги само – страхливи като малки пиленца! – По лицето му пробяга подигравателна усмивка. – Освен мене тук няма никой, който би могъл да ви причини зло. При това вие сте двама и отгоре на всичкото добре въоръжени. – Веселостта му премина в гръмък смях. Червенината под бледната му кожа все повече се сгъстяваше. После се обърна към тях с провокираща несмутимост.

– Само се огледайте и вижте дали ще намерите нещо, което не съм ви казал, нещо обременяващо може би!

– Добър ден, доктор Чойтелър! – ясно изговори Ирелин.

Чойтелър запремига развеселен.

– О, добър ден, млада госпожо! – Той стана и любезно се поклони. – Четиридесет и пет години си пожелавах да дойде някой, който да ми каже нещо съвсем естествено, нещо, което няма претенцията да разгадава взаимовръзките на света. И ето че идвате вие и ми желавате добър ден. Това е покъртително. Кажете ми как е името ви?

Тя се усмихна.

– Ирелин.

– Ирелин – повтори той. – Какво хубаво, модерно име. Но със същия успех бихте могли да се наричате Елизабет или Сузана.

Динкли се стараше да не привлича с каквото и да било изказване вниманието на Чойтелър. Когато я избра, не беше дори помислил да използва женския ѝ чар. Джебърсън щеше вероятно да го определи като свързване на полезното с приятното.

– Господина там вече познавам – обясни домакинът. – Съпруг ли ви е?

– Малко – отвърна язвително Ирелин. – Но вината за това е негова. Той си тръгва, когато го отпратят, и се връща, когато го повикат. Иначе е много смел. Предупреждавам ви да се пазите от него. Смесът на живота му е да вади кестени от жарта.

– Така, така – рече Чойтелър. – Ние такива кестени ли сме?

Динкли реши, че тя прекалява, и се намеси:

– Вашият случай е най-малкото необичаен.

– Аха – отвърна докторът. – Следователно вие наистина сте дошли да проверите дали съм престъпник или луд. Внимавайте, може би ще установите и двете – той се изкиска. – Замразих дълбоко другарите си и ги изядох.

– Моля ви, докторе! – обади се безпомощно Динкли.

Старият го изгледа с ясни очи.

– Страхувах се от момента, в който ще започне разпитът. – Отмести

поглед към Ирелин. – Затова съм радостен, че не са изпратили делегация от корифеи, а млада влюбена двойка, която все още гледа на света с очи, които искат повече да се наслаждават, отколкото да опознават.

Колкото и естествени да бяха, тези думи събудиха недоверието на Динкли, макар че зад тях не можеше да открие нещо повече от задявка или насмешка. А остротата на последната дума изразяваше досада, която му се стори трагична. Дали това идеше единствено от прекомерната самота?

– Уважаеми доктор Чойтелър – започна предпазливо Динкли, – можете ли да ни обясните какво се е случило с телата на вашите другари?

Весела искрица проблесна в очите на Чойтелър:

– Нима вярвате, че бих се чувствал добре в един огромен ковчег? – Той почука с пръст по някаква невидима стена във въздуха. – Там ги погребях. Там! Както се полага на космонавти.

– Нека да караме поред – предложи Ирелин.

– Разбира се – съгласи се Чойтелър. – Огледайте се най-напред. Проверете всички технически подробности. Разпитайте другарите ми. Повече от това не мога да ви предложа.

Докато контролираха апаратурата на фазотирона и създадените от Чойтелър допълнителни съоръжения за тайнствени връзки, потайни звукови източници, скрити звукопреносители, Динкли наблюдаваше изпод око Стария. Чойтелър не правеше впечатление на немощен или пък на страдащ от мания за величие. Но можеш ли да вярваш на собствените си очи? За какво ставаше дума в неговия случай – за симпатичен възрастен господин или за високоинтелигентен луд? Едното не изключваше другото. Динкли даде обет пред себе си да остане обективен. Присъствието на Ирелин съвсем не опростяваше начинанието му.

След като приключиха безрезултатно търсенето, той запита по-скоро риторично, отколкото сериозно:

– Кажете, докторе, едно нещо би ме интересувало – как в действителност искате да докажете, че там вътре има хора, че вашите другари съществуват с цялата си комплексна личност, условно или по някакъв друг начин.

– Не е необходимо да привежда доказателства. – Гласът накара и двамата да се обърнат изплашено.

– Считате, че пред себе си нямате нищо повече от изкусно програмиран фазокибертирон, нов вариант на изкуствения интелект. Заблуждавате се, скъпи мои! Това сме ние. Ние не реагираме по-различно, отколкото в човешкия си образ, може би по-разумно, но с всички

ограничения и съмнения на развития индивид. Питайте ни каквото поискате – нещо лично, теоретични проблемни постановки. Сигурна съм – много бързо ще се съгласите, че си имате работа с човешки личности.

– Която и да сте вие... – започна Динкли.

– Името ми е Чоаринг, астрофизичка – отвърна гласът.

– Не става дума само за това, Чоаринг – продължи Динкли. – Окончателно то може никога да не се изясни. И въпреки всичко ние сме длъжни да установим дали онази манипулация с вас – как да се изразя – е извършена коректно. Вие не можете да представите на света доказателства, а твърдения не се приемат. Ние искаме да ви помогнем.

– Създавате си трудности – обяви безполовият глас на жената, – както винаги, когато се налага да допуснете друга възможност.

Ирелин му направи знак, а на Чойтелър каза:

– Нашето присъствие сигурно ви заангажира повече от нормалното.

Нека да продължим утре. Желаете ли да вечеряте с нас?

Чойтелър отказа. Позова се на четиридесет и пет годишния навик. Впрочем той действително се чувствал напрегнат и искал да си легне. Попита дали ще останат на кораба. Динкли потвърди.

– Кабина за двама ли искате?

– Не непременно – реши Динкли.

– Разбира се – противопостави се Ирелин.

Динкли се отпусна в едно кресло и се втренчи в стената. Развитието на историята започваше да го безпокои. Как ли щеше да продължи нататък? Досегашният резултат не го задоволяваше. Можеше да се примири. Да признае свидетелските показания на двадесет и седемте, а останалото да предостави на експертни комисии. Но честолюбието му имаше две лица: едното принадлежеше на Джебърсън, другото на Ирелин. Погледна нагоре.

Тя стоеше пред него съвсем гола и питаше:

– Очаквал ли си нещо друго?

Реши, че учудването му е детинско, и изобщо му се видя глупаво да стои като дърво. Докато се събличаше, каза:

– Не знам – дали съм очаквал тъкмо това.

Чувстваше, че тя е щастлива. Ирелин се усмихваше с онази игрива сериозност, която показваше, че любовната игра за нея не е нещо повърхностно. Моментите на внимание към него се редуваха с пълна самозабрава. В миговете на отдых тя бе неподвижна, не без отклик, но без

изисквания. Като че ли между тях нямаше повече никакво разстояние. В умението тя да задоволява желанията му, а той да предусеща нейните, се осъществи взаимният им копнеж. „Може би – мислеше си той сънено – така изглежда срещата, от която не можеш да искаш повече, може би я обичам.“

Ирелин го стресна в това му състояние на полусън-полумечтание, наведе се над него и нежно го целуна.

– Ти си трезв, какъвто винаги съм желала – един внимателен, нежен мъж. Но ти си оставаш винаги ти. Не си егоист, затова си прекалено опитен. Размишлявал ли си някога дали твоят собствен живот ти доскучава? Знам – ще отклониш подозрението от себе си. Говореше веднъж за напрежение. Знаеш ли кога един живот протича изпълнен с напрежение? Не когато вече нищо не ти пречи на решението, а когато заедно с него отдаваш и самия себе си.

– Имаш предвид, когато се жертваш – каза той.

Тя поклати глава:

– Трудно мога да ти обясня, липсва ми допирна точка с нашия живот. Може би такава възможност, каквато си представям, изобщо не съществува вече. Трудно ми е да изразя какво би могло да бъде това, което ни е отнел прогресът, защото можем само да предполагаме как е било преди.

– Не би ми било необходимо да съм по-различен от този, който съм, за да съществувам в нашето време.

– Това е тъжно – реши Ирелин, целуна го и замълча.

Малко преди да заспят, се обади пак:

– Дали се дължи на обстоятелството, че Чойтелър произхожда от миналото? Не знам, но съм сигурна, че неговият проблем ще изисква от нас повече, отколкото можем да предположим в момента.

– Той наистина ли е наш проблем?

– Зависи от самите нас.

През нощта Динкли се събуди и с яснота, каквато между другото поражда подобни мигове, разбра смисъла на думите ѝ. Осъзна възможността с нейна помощ да излезе извън границите на досегашното си битие. Видя собствената си ограничена територия, видя, че е тясна. Той не предостави възможност на Джонатан, защото самият той търсеше такава. Испита страх както никога през живота си: страх, че няма да овладее възможността, и страх, че възможността ще го отмине. Запита се докъде би отишъл, за да реши проблема Чойтелър. Надяваше ли се още, че истината ще се разкрие от само себе си, просто защото беше истина? Каза

си, че в борбата с престъпника Чойтелър би рискувал живота си. Но това изведнъж му се стори маловажно. Престъпник или не, луд или филантроп, резултатът от неговата постъпка изискваше обяснение. Какво да заложи? Никой не искаше живота му, който той винаги беше смятал за най-висшето.

Часовете се изнизваха мъчително. Когато наближи седем, тя бавно започна да се събужда. „Колко хубав може да бъде човек!“ – му дойде наум.

Не намериха Чойтелър и накрая закусиха без него. И двамата съжаляваха за отсъствието му, но то им даде възможност още веднъж да обсъдят следващите си стъпки. Ирелин беше разсеяна и като че ли не показваше интерес към неговите предложения. Непрекъснато се отклоняваше от темата със съвсем странични забележки или прекъсваше монолога му, като го отрупваше с нежности. Сякаш бе потулила проблема Чойтелър някъде дълбоко, за да запази за себе си този час, в който Динкли бе склонен да вижда предтечата на бъдещи часове.

Намериха входа за командната зала широко отворен, както и предния ден. Някакви гласове ги накараха да се поколебаят за момент. Осмелиха се да надзърнат вътре откъм сянката на входната ниша.

Скръстил ръце на гърдите си, Чойтелър се подпираше на стената.

– Наясно ли си с последиците? – тъкмо питаше той. – Тогава ставаше дума за аварийно решение. Предложението ти изобщо не е алтернатива. Кой би се нагърбил с такова нещо?

Отговори му гласът на Джон Кмер:

– Това е единствената възможност да свалиш от себе си всякакво подозрение и да осигуриш нашето понататъшно съществуване.

Като че ли трябваше да я придържа, Чойтелър хвана главата си с ръце. После ги отпусна.

– Ще ги извикам.

– Добро утро – извика от вратата Ирелин.

Влязоха.

– Може ли да разговарям с Джон Кмер?

– Току-що той сам изяви подобно желание – каза Чойтелър. – Много държи на споразумение, което да удовлетворява и двете страни.

Прекъсна го рязък тон. Джон Кмер попита:

– Усещаш ли присъствието ми, Ирелин?

Тя отрече.

– А ти виждаш ли ме?

– Виждам те, чувам те. Бих могъл дори да те почувствам. Бих могъл всичко да правя с тебе, без ти ни най-малко да забележиш. Но не това е намерението ми.

Ирелин направи крачка в посоката, откъдето изглеждаше, че идва гласът. Попита смутена:

– Какво усещаш от мен?

– Една чудесна топлина – отговори гласът. – И влажност, ти си възбудена. Използваш парфюм, който обичам.

– Лъжеш – каза тя. Кмер се засмя.

– Сетивата ти не са достатъчни. Не улавят импулсите ми.

– Навсякъде ли би могъл да ме достигнеш?

– Навсякъде – потвърди Кмер. – Ние можем да бъдем навсякъде, навсякъде в пространството и времето. Можем да бъдем песъчинка или динозавър, човек или нероден. Можем да бъдем навсякъде в миналото и бъдещето.

– Вие живеете в един симулантен свят.

– Това не е правилно – защити се невидимият. – Ние участваме в събитията на вашата вселена, във вашия живот.

– Но нямате никакво влияние. Не можете нищо да променят.

Вместо него й отговори смехът му.

– А вие над какво упражнявате влияние? Смятате, че използвате природните закони, а всъщност сте изложени на тях. Ограничеността на вашата индивидуалност, нейната затвореност намалява способностите ви за абстрактно мислене и тя единствена причинява смъртта ви. Та вие не можете да възприемете дори четирите измерения на пространството. Не защото разпределяме рационално енергийния бюджет, а преодоляхме, смъртта имам предвид. А защото сумата от кашите познания, които правят възможно съществуването ни, е безкрайна. Броят на сетивата ни е толкова голям, колкото е броят на всички възможни импулси. Бихме станали смъртни едва когато дадено познание се повтори.

– Признавам – каза Ирелин равнодушно, – това надхвърля въображението ми. Като че ли няма по-добър начин да ви помогнем от този аз сама да се убедя във вашето съществуване.

Дъхът на Динкли спря. Това значи бе запланувана тя. Мисълта трябва да й бе хрумнала още вчера. Невъзможно бе да решиш подобно нещо само за няколко минути. Искеше да я възпре, да я предупреди. Но Кмер го изпревари.

– Свободна си да го направиш. Чойтелър ще ти покаже пътя.

Очакваме те. Ще бъдеш добре дошла.

Чойтелър, който сякаш също искаше да ѝ попречи, разпери широко ръце. После като безпомощни криле те се отпуснаха.

– Не, не може да искате това от мен. Тогава се налагаше да го направя. Ще научите за един свят, който се изплъзва на самия мен. И за мен той е злокобен. Когато се върнете в своя свят, ще си спомняте за него, ще се чувствате като наркоман, който непрекъснато ще трябва да навества своя илюзорен мир. Но от другата страна ще стои вашето двойно аз и ще зове: Върни се! Няма да можете да устоите. Нещата от действителността ще загубят значението си за вас. Тялото ще ви се струва като товар. Ще бъдете разкъсана между две вселени. Ще бъдете прокълната да живеете тук и да мечтаете за там.

Като животно, което защитава леговището си, Чойтелър сновеше с малки бързи крачки напред-назад пред входа на съседното помещение.

– Душата ви, съзнанието ви в крайна сметка не са нещо извънматериално, нещо етерично, което да може да се пресажда. Аз трансформирам само показатели. Подозирате ли вие какво означава да разговарям със самия себе си? Това не е очарователно, това е ужасно!

– Доктор Чойтелър – каза Ирелин, – познавам се добре, за да знам какво мога да рискувам. – Бегла усмивка просветли лицето ѝ. – Не си въобразявайте, че може да насочите мислите ми на погрешен път. Идентичността между мене и другата Ирелин свършва в момента, когато влезем в различни контакти с окръжаващия ни свят. Ще бъде, като че ли раждам дете. А от това аз не се страхувам.

Чойтелър изпъшка.

– Мислех си, че мога да ви предпазя от необмислена постъпка. Може би имате право, макар и да смятам, че сравнението ви куца. Но явно не е случайност, че на вас като на жена ви хрумна тази идея. Във всеки случай ми е приятно да спечеля един главен свидетел.

– Можете ли да дадете гаранция – попита Динкли, – че нищо няма да ѝ се случи.

– Не, мога само да ѝ посоча опита на двадесет и седем души. Разбирам опасенията и упрека ви.

– Тогава ѝ забранете!

– Направете го вие!

– Добре – обяви Динкли. – Аз поемам отговорността.

– Какво значи това – намеси се Ирелин. – Аз взех решението, взех го доброволно и без всякаква външна или вътрешна принуда. Това не бива да се заменя с героизъм. Това тук не е твоя работа. Отговорността

нося аз.

Чойтелър скръсти ръце.

– Нищо – поклати глава той – не е в състояние да ме освободи от отговорността, нито тогава, нито днес. Отказвам се от оправдание. Останете си това, което сте – помолите той настойчиво, – един необременен човек. Радвайте се на красотата и ума си. Зарежете свръхсъществата, останете си жена, която може да бъде обичана.

Ирелин завъртя леко глава и се усмихна:

– Искаме да открием истината. Бихме могли да предоставим това на други. Но когато веднъж си започнал, то се превръща в морален натиск. Не мислете, че тялото ми е омръзнало – погледът ѝ прескочи към Динкли, – никога досега не съм имала възможността да преодолее някаква опасност за самата мене, да се утвърдя в собствените си очи. Вашите предупреждения, докторе, предизвикаха у мен обратна реакция. Ако трябва в бъдеще да живея с някакво противоречие относно съществуването си, то аз ще се преборя с него. Всеки човек има нужда от този шанс. И ако не го използва, животът му би бил безсмислен. Самите ние бихме обеднели, защото един ден няма да представляваме вече тайна за самите себе си и постоянно бихме се отнасяли един към друг като хора, чиято дълбина ни се струва позната.

„Ирелин, искаше да извика Динкли, любима!“ Но погледът ѝ му забрани всяко съмнение.

Чойтелър кимна.

– В продължение на четиридесет и пет години аз размишлявах за такива неща и при такива условия, както явно никой друг преди мене не го е правил. Пред очите на двадесет и седем мъртъвци, които не са мъртви, човек насилствено намира пътя към себе си. Разбира собствената си значимост или полудява. Аз не полудях и ви разбирам. Имах своето честолюбие. Но вие сте млада. Очаквате още безброй неща от себе си. С това сте нужна на света. Повярвайте ми, в голяма степен общуването ми с онези там, чиито тела трябваше да убия, ме направи непригоден за света. Самота – с нея се свиква.

– Вие сте лекар – промълви Динкли.

– Лекар или не – възрази Чойтелър, – аз трябва да си нося кръста. Как иначе би трябвало да оцелеят те?

Без по-нататъшни оправдания той им обърна гръб и на излизане каза:

– Ще изготвя нейно копие. Какво ще правите после със себе си, е ваша работа.

Той изчезна през тясната врата в съседното помещение. Оттам дочуха гласа му:

– Ще подготвя всичко. След пет минути ще бъда готов.

Ирелин изтича към Динкли. Обви с ръце шията му. Прошепна в ухото му:

– Той преувеличава, разбира се, сигурна съм. От нищо не се страхувам за себе си, за нас. – Леденостудената ѝ кожа, треперенето ѝ разобличава това твърдение.

– Трябваше да ти забраня. Като твой началник бих могъл да го сторя и не би трябвало да ти давам дори обяснение. Поръчението ни гласи да не се намесваме. Но ако го бях направил, ти никога вече нямаше да ми вярваш. Това тук е твоят риск, твоето утвърждаване. От моето аз никога не съм се боял. И ти имаш право на своето. Звучи грандиозно, нали? Джебърсън щеше да го нарече грандиозно. Такова нещо той не може да разбере.

– Възхищавах ти се – обясни тя през рамото му, – искам да разбера защо. Заради това трябва да направя една крачка повече от тебе. Фактът, че те обичам, не е поводът, той ще бъде последствието.

Тя тръгна. Той нищо не предприе. Трябваше ли да я спре? Известно време застина в унило вцепенение, след това я последва.

Чойтелър го чу да се приближава. Без да вдигне поглед от работата си, той отбеляза:

– Хубаво е, че сте тук. Няма да ѝ се случи нищо, което не би било във връзка с пожелания от нея експеримент. Въпреки това ми е приятно да имам свидетел.

– Държа нейното изявление да ви донесе облекчение – поясни Динкли. – Доверявам ти се.

Заплетени кабели я обвиха като пашкул. Един вид каска, чиято набъбваща форма предизвика у него погнуса, покри главата и горната част на лицето ѝ. Единственото естествено нещо в този хаос беше устата.

– Ирелин – повика я той, – чуваш ли ме?

Бавно и внимателно, като че ги обгръщаше хартиено-тънка форма, устните и се отлепиха една от друга:

– Любопитно ми е – прошепна тя – как ще бъде.

– Нищо неприятно няма да почувствате – успокои я Чойтелър.

– Не се страхувам от нищо, когато ти си тук – опита се да му внуши безпомощната ѝ уста.

– Готово – обяви Чойтелър. – Отпуснете се. Мислете за каквото искате, само лежете спокойно, не се напрягайте. Може би ще изникнат

отдавна забравени спомени. Това е нормално. Ако не ги познаете, отнася се до случки от най-ранно детство. Може би ще преживеете дори собственото си раждане. А ако изпитате умора, отдайте ѝ се. След четвърт час всичко ще бъде свършено.

Той докосна един сензор и превъртя един шалтер. От контролноизмервателното табло се дочу бръмчене. Това беше единственият външен признак. Чойтелър го избута навън. Грижливо затвори зад него вратата.

– След малко ще бъде заспала. Ние само пречим.

Той се отпусна в едно от командните кресла.

– Ако искате да ми направите услуга, дайте ми една бутилка бира.

Отдавна ми липсва, а няма никак лош вкус.

Динкли изтича навън. Бяха натрупали донесените запаси в коридора. Чойтелър пое бутилката без думи и отпи на дълги, изпълнени с наслада глътки. Динкли рядко беше наблюдавал човек, който с такава жар да извършва най-банално действие. Старецът свали изпразнената бутилка. Погледът му се плъзна по командния пулт помежду им и колебливо се покатери нагоре към Динкли.

– Кажете, Динкли, какво в действителност мислите за мен?

Динкли се засмя и отговори, без да се стеснява:

– Страхувам се малко от вас, но ви се възхищавам.

– Възхищавате се от мен? – Учудването на Чойтелър прозвуча някак си странно отчаяно. – Подозирате ли изобщо какъв човек стои пред вас? Искам да бъда честен, още тогава се ужасях от това, което замислях. Необходимост – да, имаше, но гаранция нямаше никаква. Последниците във всяко едно отношение не можеха да бъдат предвидени. След сполучливата трансформация и с тяхно съгласие им дадох отрова. Контролирах умирането на телата им като специалист. Те живеят без тяло, но не са обикновени безтелесни същества. Изпитвам дълбок ужас пред тази съвкупност. Знаете ли за чирака-вълшебник?

– Вие сте учен. Преследвали сте едно схващане. Преодолели сте последователно всички страхове и традиционни начини на мислене. Та нали сте искали да помогнете.

– Последователно? Понякога си мислех, че ще се задуша в собствените си съмнения.

– Превъзмогнали сте ги – каза Динкли, – а това е достатъчно основание да ви се възхищават.

Чойтелър се изсмя гръмогласно.

– Вие сте или ентузиаст, или глупак. Никога ли през живота си не сте рискували толкова много, за да се научите по-леко да разсъждавате

за тези неща? Приятелката ви е по-смела от вас.

Упрекът засегна Динкли. Той млъкна.

– Оскърбих ли ви?

– Да ме оскърбите? Не, определено не може да се нарече така.

Старецът го изгледа настойчиво и като че ли му доставяше тайно удоволствие, започна да разказва:

– В най-общи линии нашата тогавашна ситуация ви е позната. Възможността да ни открие космически кораб, преди да сме загинали от глад, беше нищожна. Никой не ни намери. Трябваше да действам.

Чойтелър помоли за още една бира и когато Динкли отново влезе в командната зала, той седеше като потънал в мъртवेशки сън, рухнал вътрешно. Но веднага посегна към бутилката, отпи и продължи:

– След като изготвих копието им, те се убедиха в наличието на двойното си „аз“.

Чойтелър се изкиска.

– Трябваше да видите, с какво настървение разговаряха със самите себе си. Задаваха си възможно най-глупавите въпроси. Но накрая се успокоиха. Дойде моментът за раздяла. За мене това беше раздяла завинаги. Ръце, уста, тела! Кого щях да докосвам отсега нататък? Някои плачеха. – Чойтелър погледна вкопчените си една в друга ръце. Раменете му потръпнаха за момент. После отново се овладя.

– Принесох ги в жертва на научното си честолюбие и обстоятелствата ми позволиха да го направя. Какво безумно начинание! – прошепна той сякаш на самия себе си.

На Динкли му се струваше противно да отвърне с упрек. Беше му ясно, че Чойтелър се обвинява не заради постъпката, а заради резултата. „Той трябва да отговаря – си каза – и за двете неща, и може би духовете, които сам бе извикал, наистина му се изплъзват. Има ли право човек да предизвика смъртта, за да я победи? Ама че глупав израз – помисли си той, – роден от навика. Колко ограничено живеем в действителност ние? Чойтелър се бе освободил от това съвсем сам или тъкмо защото е бил сам. Ние се страхуваме от представата за нейната безграничност. Да изживееш миналото, бъдещето, да посетиш недостижими места, да любиш приказни същества, да бъдеш свободен. Свободен от болката на заключеното «аз», свободен от посредствеността на трите измерения. Свободен от възможността да действаш!“

Чойтелър се надигна. С леки стъпки, за да не събуди наглед спящия, той се отправи към съседното помещение.

Чак след известно време някакъв шум стресна Динкли. Някой

влезе.

Ирелин го докосна с блуждаещ поглед, като че ли виждаше за пръв път света. Очите ѝ се движеха с непоследователността на рояк насекоми. Едно изначално съмнение спираше всяко възприятие. Сякаш виждаше през всичко. Празнота обезобразяваше лика ѝ. Но после съзря Динкли и с усмивка се върна в настоящето. Зад нея се появи Чойтельър. Разтвори ръце, като че ли да я предпази от падане.

Ирелин погледна през рамо към Чойтельър и каза:

– Ето го, седи си тук и аз го обичам не по-малко отпреди. – Поклати учудено глава, доближи го, взе лицето му в шепите си, целуна очите, устата, косата му. През това време коленичи и той трябваше да се наведе над нея. Държеше я в прегръдките си и страхът, че усеща непознатото, му даде сили.

– Сега съществувам двойно – каза тя.

– Само в този момент – промърмори той. – Не по-дълго.

– Познавам двадесет и седем души така добре, като че ли те са самата аз. Само двадесет и осмият се укрива от мен. Бих искала да го намеря.

– Трансформацията не беше ли успешна?

– Напротив – отбеляза Чойтельър, – всичко е наред. Другарите ми я приеха в своята среда.

– За нея знам само едно – продължи Ирелин, – тя е щастлива. Необходимо ли е да потвърждавам, че това съм аз? Тя откри за себе си един свят без граници – нито материални, нито сетивни. Тя не се нуждае от теб, но аз се нуждая. То е като че ли онази част от мен, която не се нуждае от теб, повече не е в мен. Радвам се, че тя остана там. Освободена ли съм, изпитвам ли копнеж? – Тя замечтано го погали по главата. – Бих искала да ти опиша, но не мога. В това се състои красивото несъвършенство на нашата любов.

– Остани при мен – помоли той. – Колко маловажно е всичко друго!

– Разбира се, че ще остана – съгласи се тя, – та нали няма друга Ирелин.

Тържествуващо, Чойтельър му кимна успокоително от дъното на залата. Динкли се опита да не го гледа. Но силуетът му се отразяваше в стените, в сянката, както и в светлината. Светец или чудовище стоеше пред него? А може би съвсем нормален човек!

Безсилно и бавно, както от четиридесет и пет години насам, „Месенджър“ следваше пътя си. Попълнените енергийни запази бяха

предназначени за навлизане в орбиталния паркинг, а дотогава им оставаше още една седмица.

Джеперсън се обади и поиска окончателни сведения. Динкли му ги даде. По настояване на Ирелин беше премълчал намесата ѝ, така че на Джеперсън, който не знаеше това обстоятелство, нейните смело изведени заключения сигурно се струваха недостатъчни. Но съвсем очевидно той се стараше да не упражнява натиск. За пръв път Динкли изпита нещо като чувство за вина. Въпреки това не успя да промени мнението на Ирелин. Тя и пред него не посочи никаква причина за поведението си. Динкли се погрижи да изтъкне описателно пред Джеперсън значителното ѝ участие в проучванията. Майорът навярно подозираше нещо, но не използва предположенията си за издаването на заповеди.

– Защо се съпротивляваш? – попита Динкли. – Страхуваш се от собствената си смелост ли?

Тя отхвърли подозрението точно така повърхностно и общо, както и той го беше изразил. Направи му впечатление ненаситната ѝ жажда за любов и нежност след такава размяна на думи. И въпреки това му се струваше, че зовейки го, тя бяга от него. Никога повече Ирелин не спомена другата. И той не запита, макар че мълчанието ѝ го безпокоеше. Не се реши да зададе въпрос, защото се страхуваше, че отговорът с един замах ще раздели живота му на две части. Искаше по-рано да прокара граница между преди и после, между предишната и сегашната смелост. В това си колебание осъзна, че все още не я разбира напълно. Опиваше се с опиянението на нейната любов и с всеки сублимен момент отново се питаше дали рискът ѝ е бил необходим, за да го намери, и дали бъдещето им не е също така съмнително, както и миналото им.

Съществуването на двадесет и седмината му се виждаше, както и преди, възможно, но неприязънта към нейната идентификация с тях все повече нарастваше. Упрекваше ги, че мамят двадесет и седем души на Земята и тяхното право на радост или страдание. Нарече ги бегълци; срещу което Ирелин се възпротиви.

– Сравнението ти е несправедливо! – Известно време спориха, без да стигнат до някакъв резултат.

Една нощ той се събуди и намери леглото до себе си празно. Стана и изтича полуоблечен навън.

Можеше да я наблюдава откъм входа на командната зала. Беше се свила в едно кресло. Докато шепотът ѝ оставаше непонятен за него, то отговорите разбираше добре. Бързо се досети, че нейна събеседничка трябва да бе Ирелин II. С укоризнени заклинания тя проникваше в

Ирелин и настояваше да се откаже от празното си, ограничено съществуване.

– Все още сме едно – прошепваше Ирелин II, – все още живееш в мене. Но скоро аз ще бъда някой друг. Не можеш да проумееш колко болезнено за мен е твоето съществуване. Вегетираш като животно. За краткия миг, който прекара при нас, до теб достигна само частица от онова, което ти липсва. Пробуди се, а сега отвори очи! Какъв смисъл има твоят жалък човешки живот, след като ме има мен?

Ирелин седеше неподвижна, с лице, скрито зад колената.

Гледката беше непоносима за Динкли. Извърна се и хукна към стаята на Чойтелър. В бързината се препъна, не свари дори да почука. Но пред спокойствието на Стария възбудата му попремина. Описа ситуацията с три изречения. Докторът не се трогна. Обърна се към него без укор в гласа:

– Трябваше да останете при нея. Ако някой може да ѝ избие тези глупости от главата, то това сте вие. Предполагах, че ще стане така.

– Допуснахте го.

– Веднага сте готов с обвиненията. Не съм в състояние да ви помогна. Вървете и се опитайте да спасите това, което все още може да се спаси.

Минаха часове, докато тя най-сетне заспа. Освободи я от прегръдките си и грижливо я зави. Лицето ѝ беше мокро от сълзите, а на бузите ѝ лепнеха кичури коса. Взе лазерното оръжие, което лежеше на масата, и го претегли на ръка. Върху дръжката му бяха гравирани името и служебният ѝ ранг.

Чойтелър беше все още буден. Динкли му предаде оръжието и каза:

– Пазете го от нея.

– Спи ли?

– Да.

Лекарят взе оръжието, постави го в чекмеджето и го заключи.

– Какво ще стане по-нататък? – попита Динкли.

Чойтелър вдигна рамене като пред нещо неизбежно.

– Влиянието на Ирелин II ще отслабва. Трябва да имате търпение. Дайте ѝ време, изпълнете я с вашата любов! Един ден Ирелин II ще бъде толкова далече от всичко земно, че интересът ѝ към съществуването на нейния оригинал ще изчезне.

– Защо направи тя всичко това? Чойтелър се усмихна.

– Тя се бореше за признание, за любов. Чувстваше се самотна като вас. Няма кой знае какво повече да се добави към това.

От командната зала Динкли установи връзка с базата. Джеперсън се държеше тъй, сякаш безпокойството посред нощ в никакъв случай не му е неприятно. Не подкани Динкли да говори.

Без да премълчи нищо, той му разказа всичко, което се беше случило. Джеперсън го наблюдаваше внимателно и от време на време кимваше. Накрая каза:

– Радвам се, че сте намерили смелост да ми разкажете това. Няма да ви наложа дисциплинарно наказание, задето не сте ръководили проучванията според предписанията. Ще се откажа. Правя го с чиста съвест. Не трябва да сте ми благодарен. Фактът, че имаме един главен свидетел за невинността на Чойтелър, опростява естествено много неща.

– Вие както винаги разсъждавате твърде делово, майоре – не се стърпя Динкли.

– Човек свиква – отбеляза Джеперсън, – един ден може би и вие ще свикнете с това, пък и с много други неща. Първите стъпки вече направихте.

– Изглежда точно така – възрази иронично Динкли. Джеперсън се засмя.

– Мисля, че решението да вземете Ирелин беше добро.

Динкли се озадачи.

– Смятам ви за способен да предвиждате и такива неща.

– Надценявате ме – отвърна Джеперсън. – Между другото, човек е зависим от случая. Върнете се жив и здрав и се грижете за жена си. А да, трябва да ви предам поздрав от Джонатан. Поръча ми да ви кажа, че не ви се сърди заради шанса. Предполагам, че знаете какво има предвид.

– Да – кимна Динкли. – Очаквах. Поздравете го.

Сбогуваха се и Динкли прекъсна връзката. Наоколо беше тихо. Чак след известно време ухото му долови възбуден шепот. „Може би – помисли си той – един ден ще бъдете отново хора. Може би тогава ще си спомняте за този живот като за лош сън.“

КРАЙ

© 1980 Бернд Улбрих
© 1985 Виолета Тончева, превод от немски

Bernd Ulbrich
Zivilleutnant Dincklee, 1980

Сканиране и разпознаване: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Бернд Улбрих, Невидимият кръг – сборник с разкази
Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1985 г.

Съдържание:

Планета от клас Земя
Степен на смущение „Човек“

Невидимият кръг

Недоразумението

Авария

Омагьосаният котарак

Лейтенант Динкли

Оцелелите

Bernd Ulbrich
Störgröße M – Verlag Das Neue Berlin, 1980
Der Unsichtbare Kreis – Verlag Das Neue Berlin, 1977
Der Mann von Anti – Verlag Das Neue Berlin, 1980

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/2369>]